

การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ
การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์
A Study of the Readiness of the Logistics, Products and Services of
Border Trade Thailand - Cambodia Surin Province

ลลนา สุขพิศาล^{1*} และ ภัทรารัตน์ ชิดชอบ²

Lalana Sookpisan^{1*} and Patrarat Chidchob²

Corresponding author, e-mail: sookpisan2533@gmail.com

Received: 19th October 2022. Revised: 17th July 2023; Accepted: 30th July 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ 2. ศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ และ 3. จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดยมีการเก็บรวบรวมจาก ผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าและบริการ ในด้านการค้าและบริการหรือผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ในพื้นที่ของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 254 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ใช้การวิเคราะห์สถิติขั้นพื้นฐานด้วยค่าความถี่ และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์การลดราคา กลยุทธ์ออนไลน์ ส่วนใหญ่เป็นการขายสินค้าแบบปลีก การจัดเก็บสินค้าในร้านเพื่อจำหน่าย การศึกษาศักยภาพความพร้อมระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โครงสร้างพื้นฐาน ผู้ให้บริการ ผู้รับส่งสินค้า และนโยบาย ทั้ง 4 ด้าน ยังไม่มีความพร้อม ต้องปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นตลาดที่มีมาตรฐาน เป็นที่ท่องเที่ยว รองรับการค้าเติบโตของเศรษฐกิจในอนาคต

คำสำคัญ: การค้าชายแดน ระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ

¹ สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Program in Logistic Management, Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat University

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Graduate School Surindra Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the current situation of Problems and barriers in the logistics system of goods and services on the Thai- Cambodia border trade. 2) Investigate the potential and readiness of the logistics system for goods and services within the framework of Thai- Cambodia border trade. 3) Prepare recommendations on logistical management guidelines for border trade between Thailand and Cambodia in Surin Province. Collecting from entrepreneurs selling goods and logistics services in the market area of Chong Chom, Kap Choeng District, Surin Province. In terms of trade and services or logistics service providers within the Thai- Cambodia border area trade Chong Chom border area of Surin province. Using a specific sampling approach, 254 patients were analyzed using descriptive statistics. Using a baseline statistical analysis, the frequency, percent were obtained. The results of the study on logistics information, goods and services management Thai- Cambodia border trade mainly uses online reduction strategies. This is primarily a retail sale, the merchandise being stored in stores for resale. A study on the potential and preparedness of logistic systems for goods and services on Thai- Cambodia border trade in Surin province. Infrastructure, service providers, freight forwarders and policies in the four areas have not yet ready to improve, develop and implement the technology. In order to be ready to become a standardized market as a tourist support future economic growth.

Keywords: Cross-Border Trade, Logistics System of Goods and Services

บทนำ

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ประกอบด้วย สหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา และมาเลเซีย มีจุดผ่านแดนถาวรเชื่อมโยงผ่านจังหวัดทั่วประเทศ 21 จังหวัด จึงเป็นช่องทางให้นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจสามารถค้าขายกับประเทศอื่นๆ ได้เพิ่มขึ้น (กรมการค้าต่างประเทศ, 2562) จากข้อมูลศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน (2562) พบว่าภาวะการค้าขายแดนของไทยกับกัมพูชาในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2562 มีมูลค่าการค้ารวม 80,221.23 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 14.00 (%yoy) โดยการส่งออกมีมูลค่า 68,932.09 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 20.24 (%yoy) จากสินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบสำคัญ เนื่องจากสินค้าไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในตลาดกัมพูชา ดังนั้นชาวกัมพูชาจึงนิยมใช้สินค้าไทยและนำเข้าสินค้าจากไทยมากขึ้น นอกจากนี้ด้านการค้าที่สำคัญที่มีมูลค่าสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านศุลกากรอัญมณีประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีมูลค่าการค้ารวม 50,413.06 ล้านบาท คิดเป็น 62.84 ของการค้าขายแดนไทยกับกัมพูชา รองลงมาคือ ด้านศุลกากรคลองใหญ่ จังหวัดตราด ด้านศุลกากรจันทบุรี และด้านศุลกากรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ทำให้ภาครัฐมีนโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการค้าขายแดน โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้าไปลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น รวมถึงโครงการ

สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ของไทยกับเพื่อนบ้าน ที่มีการรวมกลุ่มประชุมเพื่อหารือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการผลักดันให้มีการอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การเปิดด่านถาวรและจุดผ่อนปรนการค้า และขยายระยะเวลาการเปิดด่านชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้น

จังหวัดสุรินทร์มีจุดการค้าบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ณ จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม หรือตลาดการค้าชายแดนช่องจอม เป็นเส้นทางข้ามแดนของจังหวัดสุรินทร์กับประเทศกัมพูชา จากสถิติการค้าผ่านจุดแดนถาวรช่องจอมประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2562 มีมูลค่าการนำเข้า 1,387.66 ล้านบาท มูลค่าการส่งออก 1,656.54 ล้านบาท สินค้านำเข้ามูลค่าสูงสุด คือ ผักและของปรุงแต่งจากผัก 41.67% รองลงมาคือ ลวดและสายเคเบิล ที่หุ้มฉนวน 15.75 % สินค้าส่งออกมูลค่าสูงสุด คือ เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ 11.24 % รองลงมาคือ รถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ 9.00% และอื่นๆ 52.41 % (กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ, 2562) ซึ่งจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการคมนาคมขนส่ง เป็นแหล่งการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สร้างมูลค่าการค้าระหว่างประเทศอย่างมาก ปัจจุบัน การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเส้นทางขนส่ง พัฒนาอาคารและพื้นที่โดยรอบด่านถาวรช่องจอมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่อง การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรคของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ ศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นการประเมินศักยภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาเขตพื้นที่การค้าชายแดนให้มีศักยภาพในการค้า การลงทุน รวมถึงเป็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานราชการและผู้เกี่ยวข้องในเขตการค้าชายแดนไทยกัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

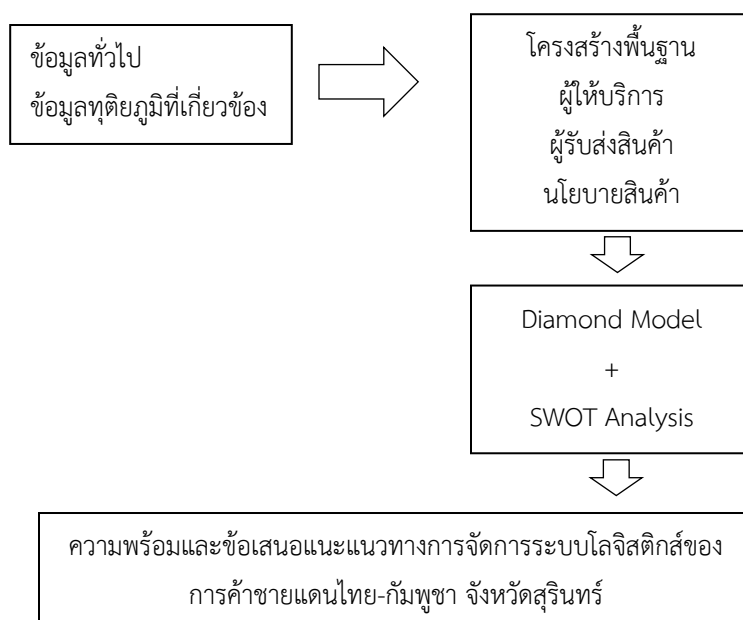
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยเริ่มจากการศึกษาแนวคิดและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ข้องกับความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการศึกษาและแบ่งตัวชี้วัดสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ผู้รับส่งสินค้า และกฎระเบียบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเพชร (Diamond Model) และ (SWOT Analysis) หลังจากได้ข้อมูลจากผู้วิจัยมีการ

จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยผลจากการจัดประชุมดังกล่าว จะถูกนำมาสรุปการวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการค้าและบริการด้านโลจิสติกส์ในพื้นที่เขตการค้าชายแดนไทย -กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 730 คน ซึ่งจำแนกเป็น ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการให้บริการด้านกระบวนการข้ามแดนหรือผ่านแดน ของจุดผ่านแดนช่องจอม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ของการค้า กลุ่มภาคเอกชนผู้ประกอบการด้านการค้าและบริการหรือผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ในพื้นที่ของการค้าและกลุ่มผู้นำชุมชนหรือ ตัวแทนของชุมชนที่ปฏิบัติภาระหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ของการค้า

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการค้าและบริการด้านโลจิสติกส์ในเขตการค้าชายแดนไทย -กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 254 คน ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการให้บริการด้านกระบวนการข้ามแดนหรือผ่านแดน ของจุดผ่านแดนช่องจอม รวมถึงหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ของการค้า กลุ่มภาคเอกชนผู้ประกอบการด้านการค้าและบริการหรือผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ในพื้นที่ของการค้าและกลุ่มผู้นำชุมชนหรือ ตัวแทนของชุมชนที่ปฏิบัติภาระหน้าที่ของตำแหน่ง

ผู้นำ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ของการค้า โดยใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, 1973 อ้างใน อีรุณี เอกกุล, 2543 : 170 - 174) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad (1)$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

$$n = \frac{730}{1+730(0.05)^2}$$

$$n = 253.91 \text{ คน (ประมาณ 254 คน)}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Swot analysis) และแบบจำลองเพชร (Diamond model) หาจุดแข็งและจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ตลอดจนผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจทุกประเภท

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษา โดยการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลรวมไปถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลจากการลงพื้นที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มประชาคมรับฟังความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้เสียโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมประเมิน รวมจำนวน 100 คน
2. ข้อมูลนโยบายแผนการพัฒนาและข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางด้านระบบโลจิสติกส์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยการเก็บด้วยตนเอง ผู้ช่วยนักวิจัยและนักศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 254 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์
3. การประเมินความพึงพอใจและความเป็นไปได้ตามแนวทางการจัดการระบบโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประเมินความพึงพอใจและความเป็นไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่และร้อยละ (frequency and percentage)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วย Swot analysis และการวิเคราะห์แบบจำลองเพชร (Diamond model)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดน-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 254 คน ด้วยการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านระบบโลจิสติกส์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 254 คน ส่วนใหญ่เพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบธุรกิจมาแล้ว 9-12 ปี ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,100-10,000 บาท สินค้าที่จำหน่ายมากที่สุดคือ สินค้าประเภทเครื่องนุ่งห่ม จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 14.96 รองลงมาคือ สินค้าอุปโภคอื่นๆ เช่น ผลไม้ ขนม ชา กาแฟ เครื่องเทศสมุนไพร สินค้าประเภทอาหารสด เช่น เนื้อสัตว์ต่างๆ อาหารทะเล สินค้าประเภทจักรยาน สินค้าประเภทอาหารแห้ง เช่น ถั่วลิสง หอม กระเทียม สินค้าประเภทผ้า/อุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สินค้าประเภทกระเป๋า รองเท้า และอื่นๆ สินค้าประเภทแว่นตา สินค้าประเภทของเล่นเด็กและเครื่องใช้ไฟฟ้า สินค้าประเภทเครื่องสำอางและเครื่องประดับ สินค้าประเภทเฟอร์นิเจอร์ และสินค้าประเภทโทรศัพท์ ตามลำดับ แหล่งที่มาของสินค้าส่วนใหญ่ที่ขายอยู่ในตลาดรับมาจากประเทศไทย รองลงมาคือแหล่งที่มาของสินค้าจากประเทศกัมพูชา ส่วนใหญ่เจ้าของกิจการเป็นผู้ขายสินค้าและใช้เงินทุนของตนเองในการลงทุน รองลงมาคือ กู้ยืมจากธนาคาร และกู้ยืมจากคนรู้จัก ฟั้นองตามลำดับ

2. ข้อมูลโลจิสติกส์การบริหารจัดการสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา การวิเคราะห์ข้อมูลโลจิสติกส์การบริหารจัดการสินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย - กัมพูชา สรุปได้ดังนี้ กลยุทธ์การเพิ่มยอดขายผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้กลยุทธ์การลดราคาสินค้า ร้อยละ 68.11 กลยุทธ์การขายออนไลน์ ร้อยละ 8.66 กลยุทธ์การแจก/แถม ร้อยละ 0.79 กลยุทธ์การสะสมยอด ร้อยละ 0.39 ตามลำดับ และไม่ได้ใช้กลยุทธ์ ร้อยละ 22.05 รูปแบบการขายสินค้าของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นการขายปลีก ความถี่ในการสั่งซื้อสินค้าของผู้ประกอบการต่อเดือนส่วนใหญ่ มีการสั่งซื้อ 1-2 ครั้ง ความถี่ในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการต่อเดือนส่วนใหญ่มีการขนส่งสินค้า 1-5 ครั้ง ส่วนใหญ่มี

การจัดเก็บสินค้าในร้าน มียอดการสั่งซื้อสินค้าแต่ละครั้ง น้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่มีวิธีการวางจำหน่ายในร้าน ลักษณะของสินค้าที่วางจำหน่ายประเภทเดียว

3. การศึกษาศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาศึกษาศักยภาพความพร้อมทั้งในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ผู้ให้บริการ ผู้รับส่งสินค้า และแผนนโยบาย สรุปได้ดังนี้

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในส่วนของอาคาร สิ่งปลูกสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ รวมถึงลักษณะอาคารถาวรและอาคารชั่วคราว ระบบคมนาคมหลักเป็นถนนจราจร 4 เส้นทางจราจร ถนนเส้นรองเชื่อมต่อต่างๆ เป็นถนนคอนกรีตและลาดยาง มีไฟสัญญาณจราจร สามารถเดินทางสะดวกและปลอดภัย ระบบน้ำประปาปัจจุบันน้ำประปาขององค์การบริหารส่วนตำบลค่าน มีน้ำประปาใช้แต่ยังไม่เพียงพอ น้ำที่จะใช้น้ำบาดาล ปริมาณน้ำมีน้อย ทำให้น้ำประปาไหลน้อย ระบบไฟฟ้ามีไม่เพียงพอ ไฟดับบ่อย และระบบสื่อสาร และ อาคารสถานที่ จุดจำหน่ายสินค้า ที่จอดรถ ห้องน้ำ และระบบบำบัดน้ำเสีย ในภาพรวมแล้ว ระบบโครงสร้างยังไม่มีความพร้อม จะต้องพัฒนาในหลายๆ ด้านเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทั้งภาครัฐ เอกชน และรวมถึงชุมชนต้องร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาเป็นตลาดที่ใหญ่และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว

ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการค้าในตลาดช่องจอมมีสินค้าพร้อมจำหน่าย ผู้ให้บริการของภาครัฐในส่วนของบริการที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์และส่วนของผู้ประกอบการขนส่งสินค้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชา มาเช่าเพื่อจำหน่ายสินค้า ผู้ประกอบการบางร้านจ้างคนงานเพื่อช่วยจำหน่าย บางร้านใช้แรงงานในครัวเรือน ลักษณะของการขายส่วนใหญ่สินค้าที่จำหน่ายเป็นแบบซื้อมาขายไป ใช้ร้านเป็นที่เก็บสินค้า ผู้ให้บริการในส่วนของภาครัฐ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ได้ให้บริการในส่วนของเอกสารการเดินทาง การให้บริการทางการแพทย์ การให้บริการด้านความปลอดภัย รวมถึงการเตรียมความพร้อม การพัฒนาโครงสร้างในด้านต่างๆ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ผู้รับส่งสินค้า สินค้าส่วนใหญ่ในตลาดเป็นสินค้ามือสอง นำเข้ามา กระบวนการรับส่งส่วนใหญ่ใช้รถบรรทุกสินค้า ของบริษัทขนส่งเอกชน ผ่านเข้ามาทางจุดผ่านแดนช่องจอม โดยการเสียภาษีนำเข้า สินค้ารองลงมาเป็นสินค้าเกษตร พืชผัก สินค้านี้จะมีทั้งรับมาจากทางประเทศเพื่อนบ้านโดยการขนส่งของพ่อค้าคนกลาง มาขายกระจายและขายในตลาด มีส่วนน้อยที่เป็นผลไม้ในตัวจังหวัดที่พ่อค้า แม่ค้า รายย่อยรับมาเพื่อจำหน่าย การรับส่งสินค้าเป็นการซื้อขายซื้อมาขายไปเป็นวัน เป็นอาทิตย์ และมีเป็นเดือน ระยะเวลาการขนส่งไม่นาน ขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้า และความต้องการสินค้านั้นๆ ปัจจุบันปริมาณการขนส่งได้จำกัดลง สามารถขนส่งเฉพาะสินค้าที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันและการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา2019

ด้านนโยบาย ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องมีการทำเสนอโครงการเพื่อพัฒนา ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากพื้นที่ของตลาดเป็นของธนารักษ์ กระบวนการในการขอใช้พื้นที่ที่ผ่านมาค่อนข้างใช้เวลา มีการพัฒนาโครงสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้ามือสองที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้วย SWOT Analysis

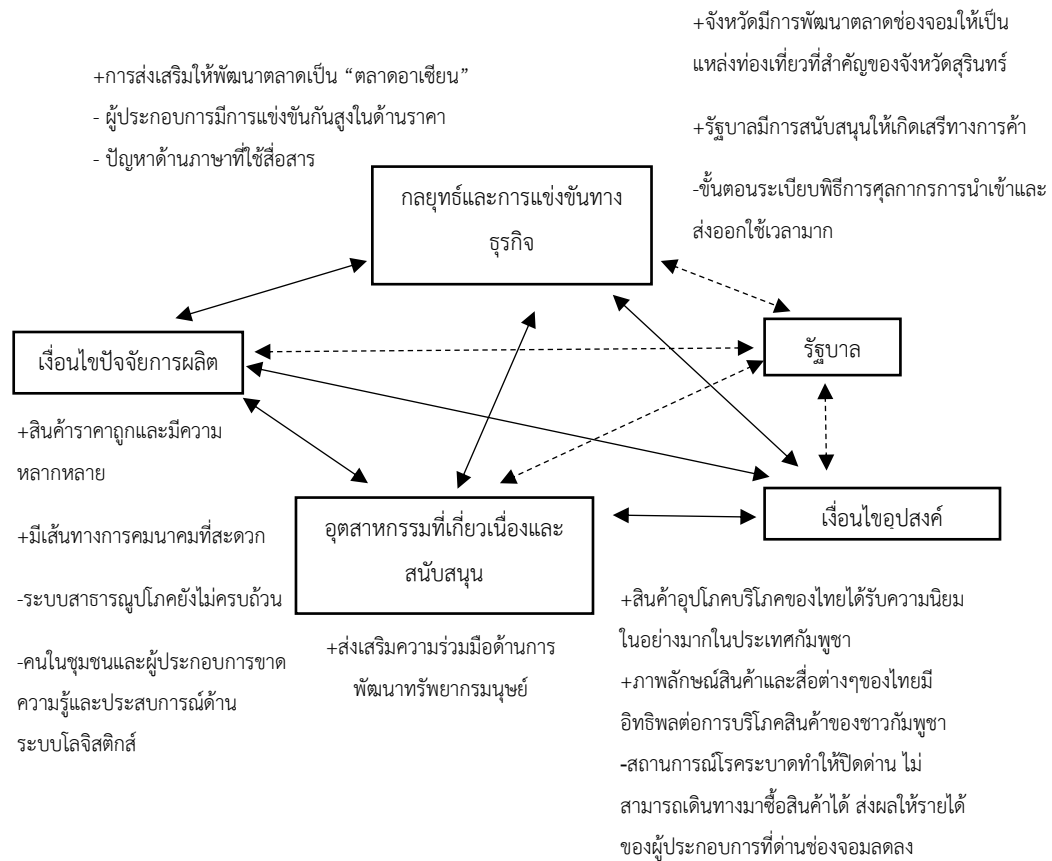
จากข้อมูลหัตถยภูมิที่เกี่ยวข้องและลักษณะทางกายภาพปัจจุบัน แนวโน้ม โอกาส ปัญหาและอุปสรรค ของระบบโลจิสติกส์ในพื้นที่ศึกษาสามารถหาข้อสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT ของระบบโลจิสติกส์ในของตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาบริเวณจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม

SWOT Analysis	
จุดแข็ง (Strength) 1. สินค้าราคาถูก 2. สินค้ามีความหลากหลาย 3. มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อการเดินทางและการขนส่งสินค้าจากประเทศไทยไปยังด้านโอรเสม็ด จังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชาที่สะดวก	จุดอ่อน (Weakness) 1. ปัญหาด้านภาษาที่ใช้สื่อสาร 2. มีสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ค่อนข้างมาก 3. มีการแข่งขันด้านราคา 4. คนในชุมชนและผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ด้านระบบโลจิสติกส์ 5. ระบบสาธารณูปโภคยังไม่ครบถ้วน
โอกาส (Opportunity) 1. สินค้าอุปโภคบริโภคของไทยได้รับความนิยมในอย่างมากในประเทศกัมพูชา 2. ภาพลักษณ์สินค้าและสื่อต่างๆของไทยมีอิทธิพลต่อการบริโภคสินค้าของชาวกัมพูชา 3. จังหวัดมีการพัฒนาตลาดช่องจอมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ 4. การส่งเสริมให้พัฒนาตลาดเป็น “ตลาดอาเซียน” 5. รัฐบาลมีการสนับสนุนให้เกิดเสรีทางการค้า 6. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	อุปสรรค (Threat) 1. สถานการณ์โรคระบาดทำให้ปิดด่าน ไม่สามารถเดินทางมาซื้อสินค้าได้ ส่งผลให้รายได้ของผู้ประกอบการที่ด่านช่องจอมลดลง 2. ขั้นตอนระเบียบพิธีการศุลกากรการนำเข้าและส่งออกใช้เวลานาน 3. มีการเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากกัมพูชาสูงขึ้น

การวิเคราะห์แบบจำลองเพชร

การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา บริเวณจุดผ่านแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ตัวแบบเพชรในการวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการจากผลการศึกษา พบว่า

รูปที่ 2 การศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ตัวแบบเพชร

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่เข้าร่วมการประชุมกลุ่มประชาคมรวมจำนวน 100 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้เสียโดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์

ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		
	กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	กลุ่มภาคเอกชน/ประกอบการ	กลุ่มผู้นำชุมชน
1.ด้านสินค้าและบริการ	- ผู้ประกอบการควรมีทักษะด้านสินค้าและบริการมากขึ้น - จัดอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการด้านกฎหมายสรรพสามิตพิธีการศุลกากร และข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการค้าเขตชายแดน - จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดและการส่งเสริมการขาย ให้กับผู้ประกอบการ มากขึ้น	- ควรมีการจัดอบรมสัมมนา ให้ความรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านสินค้าและบริการแก่ผู้ประกอบการอย่างสม่ำเสมอ - ควรเข้ามาสนับสนุน และผลักดัน ด้านการนำเข้า-ส่งออก ให้กับผู้ประกอบการรายย่อย - ควรมีการผ่อนผัน ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าเขตชายแดน	- ควรจัดหาหน่วยงานเข้ามาตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการ - ควรจัดหาสินค้าที่มีความหลากหลายมาจำหน่าย -
2. ด้านสาธารณูปโภค	- ปรับปรุงถนนและระบบการขนส่งให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น	- ควรมีธนาคารสาขาย่อยเขตการค้าชายแดน เพื่อความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมทางการเงิน	- ควรมีการเพิ่มระบบไฟฟ้า และ ระบบน้ำประปาให้เพียงพอต่อการใช้งาน ของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะแนวทางการ จัดการโลจิสติกส์การค้า ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		
	กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ	กลุ่มภาคเอกชน/ ประกอบการ	กลุ่มผู้นำชุมชน
	- ติดตั้งเสาไฟถนน และ โคมไฟสาธารณะ เพื่อเพิ่ม แสงสว่างตามถนน	- ควรมีเพิ่มช่องทางข้อมูล ข่าวสารที่หลากหลายและ สามารถเข้าถึงได้ง่าย	- ควรมีลานจอดรถ เพื่อ รองรับประชาชนที่เดินทาง มาซื้อสินค้า - ควรจัดทำระบบบำบัดน้ำ เสีย ที่ได้มาตรฐาน

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะความคิดเห็นกับผู้มีส่วนได้เสียและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ (ต่อ)

ข้อเสนอแนะแนวทางการ จัดการโลจิสติกส์การค้า ชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		
	กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ภาครัฐ	กลุ่มภาคเอกชน/ ประกอบการ	กลุ่มผู้นำชุมชน
3. ด้านการบริหารจัดการ และสนับสนุนจากภาครัฐ		- ควรปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย ระเบียบพิธีการ การนำเข้า-ส่งออกของ การค้าชายแดนไทย- กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ - ควรจัดการระบบเอกสาร การนำเข้าส่งออก ให้มี ความรวดเร็ว - ควรจัดหา จุดจอด รถบรรทุกสินค้า และรถ ขนส่งสาธารณะ	

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สภาพปัจจุบัน แนวโน้ม โอกาส ปัญหาและอุปสรรคในพื้นที่ การวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการ การค้าชายแดนไทย-

กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทยชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ดังนี้

ด้านโครงสร้าง ด้านสาธารณูปโภค ควรมีการเพิ่มระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปาให้เพียงพอต่อความใช้งานของคนในพื้นที่ ปรับปรุงระบบการขนส่งให้มีความสะดวกสบาย มีลานจอดรถ เพื่อรองรับประชาชนที่เดินทางมาซื้อสินค้า ควรมีธนาคารสาขาย่อยเขตการค้าชายแดน เพื่อความสะดวกสบายในการทำธุรกรรมทางการเงินและเพิ่ม

ด้านสินค้าและบริการ ผู้ประกอบการควรมีทักษะด้านสินค้าและบริการ ด้านกฎหมายสรรพสามิต พิธีการศุลกากร และข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการค้าเขตชายแดนและจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด การส่งเสริมการขายให้กับผู้ประกอบการมากขึ้น ควรให้มีการจัดอบรมสัมมนา ให้ความรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านสินค้าและบริการแก่ผู้ประกอบการ มีการสนับสนุนและผลักดันรวมถึงการผ่อนผัน ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า-ส่งออก ให้กับผู้ประกอบการรายย่อยเขตการค้าชายแดน ควรจัดหาสินค้าที่มีความหลากหลายมาจำหน่ายและให้หน่วยงานเข้ามาตรวจสอบคุณภาพสินค้าและบริการ ช่องทางข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายสามารถเข้าถึงได้ง่าย

ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนจากภาครัฐ ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบพิธีการศุลกากร และการจัดการระบบเอกสาร นำเข้า – ส่งออก ของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ให้มีความรวดเร็ว ควรจัดหาจุดจอดรถบรรทุกสินค้า รถขนส่งสาธารณะ เพื่อให้สามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุดและก่อให้เกิดความปลอดภัยกับรถที่เข้ามาใช้บริการ

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความพร้อมของระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการศึกษาศาสนาการณ์ ปัญหาอุปสรรค ศักยภาพความพร้อมของระบบโลจิสติกส์การค้าชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดสุรินทร์ จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปการค้าชายแดนไทย-กัมพูชามีรูปแบบการซื้อขายระหว่างคนในพื้นที่และนำเข้า-ส่งออก สินค้าที่จำหน่ายส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค มีความสอดคล้องกับเทพรักษ์ สุริยา และลำปาง แม่นมาตย์ (2561: 153) ที่ได้ศึกษา บทบาทการค้าชายแดนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษาจังหวัดหนองคายจังหวัดนครพนมและจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การค้าชายแดนมีลักษณะการค้าทั่วไปทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ของพ่อค้าแม่ค้า หรือผู้ประกอบการที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน สินค้าที่นำมาจำหน่ายบริเวณชายแดนส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้า นำเข้า- ส่งออกระหว่างประเทศ ผู้ซื้อหรือลูกค้าที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าบริเวณชายแดน ได้แก่ คนต่างชาติ คนในภูมิภาคอื่นของประเทศไทยและคนในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งในภาพรวมพบว่าการค้าชายแดนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนด้านบวกทั้งด้านอาชีพและการจ้างงานด้านการเพิ่มรายได้ และด้านสังคมความเป็นอยู่และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการส่งเสริมอาชีพการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ ศักยภาพความพร้อมของการจัดการระบบโลจิสติกส์สินค้าและบริการการค้าชายแดนไทยกัมพูชา โดยใช้ตัวแบบเพชรในการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับณัฐธินัน เอื้อศิลป์ และยุทธภูมิ ขูลาหาล้า (2561 : 19) ที่ได้ศึกษา การศึกษาศาสนาการณ์การค้าของผู้ประกอบการบริเวณด่านช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ พบว่าจุดแข็งและโอกาสของธุรกิจคือสินค้านำเข้าไม่แพงมีความหลากหลาย ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ จุดอ่อนและอุปสรรค คือ ขาดประสบการณ์ในการค้า

ขาดทักษะด้านภาษา ผลการวิเคราะห์ตัวแบบเพชรซึ่งเกิดจากการรวบรวม ข้อมูล ทฤษฎีและแบบสอบถาม ในเงื่อนไข ด้านอุปสงค์พบว่าลูกค้าในประเทศมีความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้นแต่ลูกค้ากัมพูชา ลดลง ด้านเงื่อนไขปัจจัยการผลิตพบว่า สินค้า หลากหลายราคาถูกแต่ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการแข่งขัน และกลยุทธ์พบว่ามีการรวมตัวกันในธุรกิจ เดียวกันแต่ยังมีการแข่งขันเน้นเรื่องราคาด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและด้านรัฐบาลพบว่าการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งสองประเทศ และจังหวัดสุรินทร์ได้รับการส่งเสริมให้เป็นตลาดอาเซียน แต่รัฐ ก็เพิ่มมาตรการ จัดระเบียบการค้าและเพิ่ม อัตราภาษีนำเข้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศึกษาศักยภาพความพร้อมของโลจิสติกส์สินค้าและบริการของการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชาไปใช้ในการ ปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจบริเวณจุดผ่านแดนและให้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดูแลให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงาน ให้กับผู้ประกอบการที่สนใจทำการค้า เขตชายแดน เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการค้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาระบบโลจิสติกส์การค้าและการบริการที่เปลี่ยนแปลงไปช่วงสถานการณ์ COVID-19 เพื่อขยายผล การศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ

2. ควรศึกษาระบบโลจิสติกส์การค้าและการบริการที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลัง COVID-19 ในเชิงลึกเป็นราย ด้านเพื่อนำผลมาเปรียบเทียบ ซึ่งนำผลที่ได้มาปรับใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ. (2562). สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนไทยของประเทศไทย ปี 2560-2562

[ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2564, จาก : <https://www.dft.go.th/bts/trade-report>

กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน. (2563). คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 22

มิถุนายน 2564, จาก : <https://www.dft.go.th/bts/bts-trader>

กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน กรมการค้าต่างประเทศ. (2562) . สถิติการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนของ

ประเทศไทยปี 2560-2562 (มกราคม-เมษายน) [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2564, จาก :

<https://www.dft.go.th/Portals/3/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B9%81%E0%B8%94%E0%B8%99%20%E0%B9%80%E0%B>

8%94%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99%20%E0%B9%80%E0%B8%A1.%E0%B8%A2%20
62.pdf

ณัฐธินันท์ เอื้อศิลป์ และยุทธภูมิ ชูลาหาล้า. (2561). การศึกษาสถานการณ์การค้าของผู้ประกอบการบริเวณด่านช่องจอม จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(1), 19-27.

เทพรักษ์ สุริฝายและลำปาง แม่นมมาตย์. (2561). บทบาทการค้าชายแดนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร. *วารสารการเมืองเมืองการปกครอง*, 8(1), 153 - 176.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. 445 หน้า.

ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน. (2562). การค้าชายแดน [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.gsbresearch.or.th/gsb/published-works/6713/>.